

MADDE 9.2. BİLDİRİMİ

**Dink/Türkiye (no. 2668/07) Davası
ile İlgili Olarak**

**İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ (İFÖD)
Tarafından sunulmuştur.**

15 Aralık 2022

İFÖD, İfade özgürlüğünü savunan ve destekleyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur.

DGI İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü

AIHM Kararlarının İnfazı Dairesi

F-67075 Strasbourg Cedex

FRANSA

15.12.2022

İfade Özgürlüğü Derneği ('İFÖD')'nin *Dink/Türkiye* Davasına (no. 2668/07) ilişkin Madde 9.2 bildirimidir.

1. Bu bildirim, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olan ve Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğünü korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen İfade Özgürlüğü Derneği ("İFÖD") tarafından hazırlanmıştır. Bu bildirim amacını, *Dink v. Türkiye* (no. 2668/07)¹ davasından kaynaklanan genel önlemlere ilişkin güncel gelişmeler konusunda Bakanlar Komitesi'ni ("Komite") bilgilendirmektir.
2. Bu bildirim, davaya ilişkin kısa bir arka plan bilgisi ve Mahkeme'nin *Dink/Türkiye* kararındaki bulgularının kısa bir özeti ile başlamaktadır. Bunun ardından Komite'nin bu davaya ilişkin son toplantısında almış olduğu kararlar, Hükümet tarafından sunulan Eylem Planı ve İFÖD'ün *Dink/Türkiye* kararının uygulanmasına ilişkin gözlemleri takip etmektedir. İFÖD bu bildiriminde Türk makamlarının gazetecileri, vücut bütünlüğüne yönelik saldırılara karşı korumak, kamu makamları veya gerçek kişiler tarafından bu eylemlerin gerçekleştirilmesini önlemek ve etkili soruşturma yürütme yükümlülüklerine ilişkin yetersizliklerini tartışacaktır. Bu bağlamda İFÖD, son zamanlarda artış gözlemlenen bu türden saldırılara ilişkin güncel örnekleri Komite'ye sunacak ve gazetecilere yönelik saldırıların önlenmesi konusunda bir devlet politikasının bulunmamasının Komite'nin tavsiye ettiği genel önlemlerin yerine getirilmediği anlamına geldiğini gösterecektir.² Bu sayede, Hükümet tarafından Bakanlar Komitesi'ne sunulan bildirimlerin aksine, Türkiye'de özellikle de gazetecilik açısından ifade özgürlüğünün gerçek durumu ortaya konacaktır.

Arka Plan

3. Fırat Dink, Ermeni asıllı bir Türk vatandaşı ve 1996 yılından beri İstanbul'da Ermenice ve Türkçe yayınlanan Agos gazetesinin genel yayın yönetmenidir. Agos gazetesinde yayınlanan yazıları nedeniyle Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 159. Maddesine göre Türklüğü aşağılamak suçundan hakkında 6 ay hapis cezasına hükmedilmiştir.³ Dink, 19 Ocak 2007 tarihinde öldürülmüştür.
4. 14 Eylül 2010 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AIHM" veya "Mahkeme"), Dink'in yaşam hakkının (esas ve usul yönünden), ifade özgürlüğü hakkının ve yaşam hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.⁴ Mahkeme Dink'in öldürülmesinin, gazetede yayınlanan yazılarının aşırı milliyetçi gruplar arasında neden olduğu tepki ile ilişkili olduğu tespitini yapmıştır. Buna ek olarak, Dink'in Türklüğe hakaret suçundan cezalandırılmasının da bu

¹ *Dink v. Türkiye*, no. 2668/07, 14.09.2010

² CM/Del/Dec(2018)1324/21.

³ 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 01/06/2005 tarihinde ilga edilmiştir.

⁴ *Dink v. Türkiye*, no. 2668/07, 14.09.2010, Hüküm fıkrası.

milliyetçi tepkilere eklenecek suikastine doğru giden süreçte etkili olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, Türk makamlarının milliyetçi saldırılara karşı Dink'i korumakta yetersiz kalması ve fikirlerinin özgürce ifade edilebileceği bir ortamı yaratmamış olmaları nedeniyle pozitif yükümlülüklerini ihlal ettiklerini belirtmiştir.⁵

Bakanlar Komitesi'nin 1324 Sayılı Toplantısı (18-20 Eylül 2018)⁶

5. Kararın uygulanmasına ilişkin olarak Eylül 2018 tarihli toplantıda Bakanlar Komitesi, Türk makamlarından a) yaşam haklarına yönelik gerçek ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında gazetecilerin korunmasına ilişkin almış olduğu genel önlemler hakkında detaylı bilgi verilmesini ve b) gazetecilerin koruma mekanizmalarına hızlıca erişimlerinin sağlanmasını temin etmek üzere alınan önlemler hakkında bilgi sunulmasını ve bu konudaki istatistiklerden Komite'nin haberdar edilmesini talep etmiş, c) gazetecilerin güvenliklerinin artırılması ve mesleki faaliyetlerinin korunması amacıyla yasal veya diğer türden önlemlerin alınması ve Avrupa Konseyi Gazeteciliğin Korunması ve Gazetecilerin Güvenliği Platformu ile işbirliği içinde olarak Platform'da paylaşılan şiddet ve tehdit içerikli alarmlara hızlıca cevap verilmesi konularında Hükümet'e tavsiyede bulunmuştur.

Hükümet'in Temmuz 2022 Eylem Planı

6. Hükümet, 05.07.2022 tarihinde *Dink/Türkiye* kararının uygulanmasına ilişkin bir Eylem Planı sunmuştur. Bu sunumda Hükümet, bireysel önlemlere ilişkin güncel bilgilere yer vermiş, mevzuatı alıntılamış ve Anayasa Mahkemesi'nin iki kararına atıf yapmıştır.
7. Hükümet, atıf yaptığı iki Anayasa Mahkemesi kararı ve koruma hizmetleri mevzuatına ilişkin muğlak açıklamalarda bulunmak suretiyle, benzer ihlallerin önlendiğini öne sürmüştür. Hükümet ayrıca, *Dink/Türkiye* kararına yol açan olayların münferit olaylar olduğunu iddia etmiştir. Bunun yanında, 02.03.2021 tarihli İnsan Hakları Eylem Planında yer alan ilkeler ışığında hâkim ve savcılara yönelik eğitim ve farkındalık artırma çalışmalarının gelecekte benzer ihlalleri engelleyeceği öne sürülmüştür. Hükümete göre, 2012 yılında Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru usulünün yürürlüğe girmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararının Türkçeye çevrilmesi, Türkiye'nin *Dink/Türkiye* kararını uyguladığını gösterir niteliktedir.
8. Aşağıda detaylıca açıklandığı üzere ve Hükümet'in iddialarının aksine, gazetecilerin beden bütünlüğüne yönelik saldırılar devam etmektedir. Bu kapsamda, gazetecilerin güvenliklerine yönelik saldırı ve tehditlerin gerçek boyutunu ortaya koymaktan ve *Dink/Türkiye* kararının uygulanmasına ilişkin yeterli çerçeveyi sunmaktan uzak olan Eylem Planı'nın detaylı bir incelemesinin yapılması gerekli görülmüştür.

İFÖD'ün Gözlemleri

9. Hükümet'in Eylem Planı'nda bahsi geçen yasal mevzuatın, mesleki faaliyetleri nedeniyle şiddete uğrayan gazetecilerin korunmasına ilişkin bağlamı dikkate alan önlemlere ilişkin olduğu söylenemez. Komite'nin son toplantısındaki önerilerinin

⁵ *Dink v. Türkiye*, no. 2668/07, 14.09.2010, para. 137-138.

⁶ DH-DD(2018)658.

aksine Hükümet, gazetecilerin ifade ve basın özgürlükleri ve karşı karşıya oldukları şiddet arasındaki ilişkiyi kabul etmekten uzaktadır.

10. Hükümet sunumunda, mülki idare bünyesinde çalışan İl Koruma Komisyonlarının bireylerin korunma ihtiyaçlarının karşılanmasında yeterli olduğunu, bu birimlerin verdikleri olumsuz kararlara karşı İç İşleri Bakanlığı Merkez Koruma Komisyonu nezdinde itiraz edilebileceğini belirtmiştir. Buna ek olarak Hükümet iki ayrı yasal belgeye, “Koruma Hizmetleri Yönetmeliği” ve “Koruma Hizmetleri Yönergesi” belgelerine atıf yapmış fakat bahsi geçen mevzuatın sayısını veya tarihini belirtmemiştir. İFÖD, bahsi geçen mevzuatın yalnızca başlıklarının belirtilmesinin bu belgeleri erişilebilir kılmadığını hatırlatmaktadır. Bahsi geçen mevzuat, çevrimiçi veri tabanları üzerinde aratıldığında ulaşılabileceği mümkün olmamıştır. Aşağıda belirtildiği üzere, Hükümet’in sunumunda bahsi geçen yasal mevzuat hakkında çok sınırlı bilgiye ulaşılabilmektedir. Sonuç olarak İFÖD tarafından bu mevzuatın içeriğinin incelenmesi mümkün olamamıştır. Bu nedenlerle Hükümet, söz konusu yasal mevzuatın sayı ve tarihi veyahut da tam metnini Bakanlar Komitesi’ne sunmaya davet edilmelidir.
11. Hükümet tarafından da belirtildiği üzere, şiddet tehlikesi ile karşılaşan her birey, söz konusu mevzuat kapsamında genel korunma hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Buna karşın Hükümet tarafından bu hizmet ve önlemlerin etkililiği veyahut gazetecilik faaliyetleri kapsamında tehdit altında olan kişilere özel olarak uygulanabilecek önlemler konusunda hiçbir bilgi veya belge sunulmamıştır.
12. Gazetecilerin mesleki faaliyetleri nedeniyle şiddet tehditlerine karşı koruma mekanizmalarının etkili olabilmesi için bu eylemlere ilişkin bilgilerin kamunun ve sivil toplumun denetimine açık şekilde tutulması gerektiği açıktır. Bu yönde bir verinin bulunmaması, Komite’nin 1324. toplantısında yapılan tavsiyelerin aksine, gazetecilerin korunmasına ilişkin güncel istatistiklerin tutulmasını mümkün kılacak yasal mevzuatın var olmadığını göstermektedir.
13. Resmi verilerin bulunmamasının yanında, yasal mevzuatın gizlilik nedeniyle erişime açık olmaması da bu eksikliklerin etkisini artırmaktadır. Koruma Hizmetleri Yönetmeliği’nin kamuya açık, erişilebilir ve öngörülebilir olmayışı, potansiyel mağdurların güvenliklerinin korunması için yol ve yöntemler konusunda bilgilenmeleri ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Bu gizlilik durumu, sürecin sivil toplum tarafından denetlenebilmesini imkânsız kılmaktadır. Bunun yanında, Hükümet tarafından atıf yapılan Yönetmelik hakkında gizlilik kararı⁷ verilmiş olması nedeniyle Resmî Gazete’de yayınlanmadan yürürlüğe girmiş olması ve halen vatandaşlar tarafından ulaşılamaması, yasallık ilkesinin gereklerinden olan erişilebilirlik ve öngörülebilirlik kriterlerinin karşılanmadığı anlamına gelmektedir. Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hakkında İnternet üzerinden erişilebilen tek bilginin kaynağı 17.09.2001 tarihli TBMM tutanağı olup söz konusu yönetmeliğin 16.09.1995 tarihli Başbakanlık Olur’u ile kabul

⁷ Hükümet’in sunumunda bahsi geçen Yönetmelik için bkz. İç İşleri Bakanlığı tarafından kabul edilen uygulamadaki mevzuat listesinin 42. sayfası: https://icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/mevzuat/mevzuat_strateji_.pdf Bu sunumun yapıldığı tarih itibarıyla link kaldırılmış olup arşivlenmiş versiyonu için bkz. https://web.archive.org/web/20211023140715/https://icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/mevzuat/mevzuat_strateji_.pdf

edilip Gizlilik kararı nedeniyle Resmî Gazete’de yayınlanmadan yürürlüğe girdiğidir.⁸ Açıklanan nedenlerle Hükümet, “Koruma Hizmetleri Yönetmeliği” ve “Koruma Hizmetleri Yönergesi” kapsamında gazetecilerin korunması konusunda varlığı iddia edilen yeterli hukuki mekanizmaların değerlendirmesinin yapılabilmesi için söz konusu mevzuatı Bakanlar Komitesi’ne sunmaya davet edilmelidir.

14. Bakanlar Komitesi’nin üye devletlerde gazeteciliğin korunması, gazetecilerin ve diğer medya aktörlerinin güvenliğinin sağlanması konusundaki CM/Rec(2016)4 sayılı tavsiye kararının ekinde yer alan Rehber İlkelerine göre “ceza hukuku hükümleri de dahil olmak üzere kişinin fiziksel ve manevi bütünlüğünün korunmasına ilişkin yasal çerçeve, idari mekanizmalar yoluyla ve gazetecilerin ve diğer medya aktörlerinin demokratik bir toplumdaki özel rolleri dikkate alınarak etkili bir şekilde uygulanmalıdır.” Gazetecilere özel bir koruma mevzuatının bulunmayışı, bu tür eylemlerin sıradan suç eylemleri şeklinde algılanması ve gazeteciler tarafından yapılan taleplerin de sıradan talepler gibi değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bunun sonucu olarak, araştırmacı faaliyetleri nedeniyle yıldırma ile karşılaşan gazetecilerin güvenlikleri ile ilgili talep ve başvuruları, genel suç ortamı içinde yeterli ciddiyette ve yoğunlukta görülmeyebilir. Buna karşın, demokratik bir toplumun kurulması ve geliştirilmesi için gazeteciliğin özel bir yeri bulunmakta olup basın özgürlüğünün korunmasında bu amaç ve mantık her zaman akılda tutulmalıdır. Gazetecilerin korunmasında bu bağlamın göz ardı edilmesi, mağdurların kişiliği ve toplumdaki rolünün dikkate alınmayarak korumanın amacına ulaşmasını engellemektedir.
15. Hükümet’in sunumunda bahsedilen İnsan Hakları Eylem Planı, Komite’nin 1324. Toplantısından ileri bir tarihte kabul edilmiş olmasına karşın bu toplantıda alınan tavsiye kararlarının gerisine düşmektedir. İnsan haklarının korunması amacı ile kabul edilmiş olan İnsan Hakları Eylem Planı, bu konuda yalnızca “gazetecilerin güvenliğini sağlamak” şeklindeki prensibe yer vermiştir.⁹ Eylem Planı, ne tür koruma mekanizmalarının var olduğuna veya gelecekte gerçekleştirileceğine yönelik herhangi bir somut adım veya mevzuat değişikliğine yer vermemektedir. Gerçekten de Eylem Planı’nın uygulama takviminde gazetecilerin güvenliği konusuna yalnızca bir defa yer verilmekte ve Faaliyet 4.1.e. maddesinde “İfade ve basın özgürlüğünün önemli bir parçası olan “gazeteci güvenliğinin” esas olmasına ve gazetecilerin mesleki faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.”¹⁰ denmiştir. Bu kapsamda ne tür tedbirlerin kim tarafından ve hangi plana göre alınacağı anlaşılamamaktadır.

Hükümet Tarafından Sunulan Anayasa Mahkemesi Kararları Hakkında İFÖD’ün Gözlemleri

16. Hükümet tarafından sunulan bildirim ekinde yer alan iki Anayasa Mahkemesi kararı, Dink/Türkiye kararının uygulanmasına ilişkin Komite’nin 1324. Toplantısında ele

⁸ 17.09.2001 tarihli TBMM tutanağı için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d21/c069/b129/tbmm210691290118.pdf>

⁹ İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi, 02.03.2021, sayfa 57 https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf

¹⁰ <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/3042021071917%C4%B0nsan%20Haklar%C4%B1%20Eylem%20Plan%C4%B1%20ve%20Uygulama%20Takvimi.pdf>

alınan genel önlemlerin hayata geçirilmesi konusunda herhangi bir gelişme kaydedildiği anlamına gelmekten uzaktır.

17. Anayasa Mahkemesi'nin *Rahil Dink ve diğerleri* kararı¹¹, Dink cinayetinin merhumun gazetecilik faaliyetleri ile olan ilişkisini ortaya koymaktan ve devletin gazetecileri koruma yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini denetlemekten uzak olduğundan, Komite'ce tavsiye edilen genel önlemlerin uygulanması anlamına geldiğinin söylenmesi mümkün değildir. Dink'in ölümüne giden süreçte aşırı milliyetçi tepkilerin yarattığı ortam, *Rahil Dink ve diğerleri* kararında tamamen göz ardı edilmiştir. Bu nedenlerle karar, ileride gerçekleşme ihtimali olan ihlalleri önleme etkisini haiz olmaktan uzaktır.
18. Komiteye sunulan ikinci Anayasa Mahkemesi kararı, *Elif Mutlu ve Ferhat Mutlu* kararıdır.¹² Söz konusu karar, devlet koruması altındaki bir kız çocuğunun intihar etmesine ilişkin olup Komitece Dink kararı kapsamında tavsiye edilen genel önlemler ile alakalı olduğu söylenemez. Yaşam hakkının usuli boyutuna ilişkin Anayasa Mahkemesi'nce yapılan değerlendirmeler bu kararda mevcut ise de gazetecilerin ifade özgürlüğü ile yaşam hakkı arasındaki ilişkiye ilişkin herhangi bir değerlendirme, bu kararda yapılmış değildir. Bu nedenlerle, *Elif Mutlu ve Ferhat Mutlu* kararı, hayatını kaybeden kişinin yakınlarının etkili soruşturmaya katılımları ile ilişkili olup gazeteciler ve basın özgürlüğü ile alakalı değildir. Atıf yapılan kararın, gazetecilerin korunmasına ilişkin etkili bir koruma ve tazmin mekanizması bulunduğu anlamına gelmeyeceği açıktır.
19. İFÖD, önleyici mekanizmaların yanında kovuşturma aşaması ve Anayasa Mahkemesi düzeyinde insan haklarının korunması kapsamında gazetecilere yönelik şiddetin bağlamının analiz edilmesinin bu tür eylemlerin hoşgörülmeceği mesajının verilmesinde önemli olduğu kanaatinde. Komite'nin 1324. Toplantısında alınan kararda da atıf yapılan CM/Rec(2016)4 sayılı Tavsiye Kararında belirtildiği üzere, "*bu tarz etkili önlemlerin bulunmayışı, gazeteciler ve diğer medya aktörlerine yönelik ihlal ve saldırıların tolere edilmesine neden olmaktadır. Kovuşturma ihtimalinin çok düşük oluşu veya hiç bulunmayışı, bu suçların faillerinin cezalandırılmaktan korkmamasına neden olmaktadır.*" Kamu otoriteleri tarafından gazetecilerin ifade özgürlüğü ile bu tarz saldırılar arasında yapılacak bir sebep-sonuç değerlendirmesi, bu alandaki sistematik sorunların tespit edilip gelecekteki ihlallerin önlenmesini sağlayabilecektir. Sunulan emsal kararlar, Türkiye'de bu yönde bir çabanın bulunmadığını ve Komite'nin tavsiye kararlarının yerine getirilmediğini gösterir niteliktedir. Son olarak eklenmesi gereken husus ise, Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararlarının "koruyucu önlemler" olarak değerlendirilmesinin ve Hükümet'in bu yöndeki politikalarını gösterir nitelikte olduğunun söylenmesinin mümkün olmadığıdır.

Haberler ve İstatistikler Hakkında İFÖD'ün Değerlendirmeleri

20. Hükümet'in Dink cinayetinin münferit bir olay olduğu ve Türkiye'de gazeteciler için güvenli bir ortamının bulunduğu yönündeki iddialarının aksine, gazetecilerin sürekli ve gittikçe düzeyini artıran ve devlet ile özel kişiler tarafından yöneltilen bir tehdit ve

¹¹ *Rahil Dink ve diğerleri Başvurusu*, B. No. 2012/848, 17.07.2014.

¹² *Elif Mutlu and Ferhat Mutlu Başvurusu*, B. No. 2013/3711, 07.01.2016.

şiddet tehlikesi altında olduğuna ilişkin İFÖD tarafından Komite'ye örnekler ve istatistikler sunulacaktır.

21. Bu durum, Avrupa Konseyi Gazetecilerin Korunması Platformu tarafından yaratılan alarmlardan da görülebilmektedir. 2015 yılından bu yana Türkiye ile ilgili 184 aktif alarm bulunmakta ve bu alarmların 39'u gazetecilerin fiziksel güvenliği ve bütünlüğüne yönelik saldırılara ilişkindir. Hükümet tarafından bu 39 alarmın yalnızca altısına cevap verilmiştir. Gazetecilerin fiziksel güvenliği ve bütünlüğüne yönelik saldırılara ilişkin bahsi geçen 39 alarmın 17'si devletten ve 15'i devlet dışı aktörlerden kaynaklanmış ve 7'sinin kaynağı henüz belirlenmemiştir (**EK-1**). Bunun yanında, gazetecilere yönelik "taciz ve yıldırma" kategorisinde 38 alarm bulunmaktadır. Bu alarmların yedisi, Dink olayına benzer şekilde, devlet dışı aktörler tarafından gazetecilere yönelen taciz ve yıldırmaya ilişkindir (**EK-2**). Bu yedi alarmın tamamı, mesleki faaliyetleri nedeniyle gazetecilerin aldıkları tehditleri açıkça gösterir niteliktedir. Hükümet tarafından bu alarlara herhangi bir cevap verilmemiştir.
22. Avrupa Konseyi Gazetecilerin Korunması Platformu'nca yayınlanan alarmlardan altısı, "kasten öldürmede cezasızlık" kategorisinde olup bunlardan birisi de Hrant Dink'e ilişkindir. Hükümet tarafından bu alarmlardan hiçbirine cevap verilmemiş ve çözüme kavuşturulmamıştır (**EK-3**). Kalan beş alarm, gazeteciler Uğur Mumcu, Cemal Kaşıkçı, Rohat Aktaş, Najî Serf ve Saeed Karimian'ın ölümlerine ilişkindir. Bu noktada İFÖD Komite'nin dikkatini, Hükümet tarafından sunulan, Dink cinayetinin münferit bir olay olduğu yönündeki iddiaya çekmek istemektedir. Hükümet sunumundaki "Olayın Münferit Doğası" başlığı altında, Dink cinayetinin FETÖ/PDY tarafından planlanıp gerçekleştirildiği ve devletin güvenlik güçlerine atfedilemeyeceği iddiası yer almaktadır. Buna karşın Avrupa Konseyi Gazetecilerin Korunması Platformu'nca "kasten öldürmede cezasızlık" başlığı altında yayınlanan alarmlar, cezasızlığın Türkiye'de uzun süredir var olan bir sorun olduğunu ve Dink cinayetinin münferit bir olay olmadığını göstermektedir.
23. Bu noktada İFÖD, bazı olayların yıllar geçse dahi aydınlatılmadığına dikkat çekmek istemektedir. Uğur Mumcu'nun öldürülmesi de bu vakalardan biridir. Ünlü araştırmacı gazeteci Uğur Mumcu, 24.01.1993'te Ankara'daki evinin önünde öldürülmüştür. Aradan geçen 29 yıla rağmen, Mumcu'nun arabasına bomba yerleştirildiği düşünülen kişi halen bulunmamıştır.¹³ Yakın zamanda, 23.05.2021 tarihinde, ünlü suç örgütü lideri Sedat Peker tarafından, dönemin İç İşleri Bakanı Mehmet Ağar'ın cinayete ilişkisi olduğu iddia edilmiştir.¹⁴ Suçlamaların ciddiyetine karşın bu konuda herhangi bir soruşturma başlatılmamıştır.
24. Tüm dünyada geniş yankı uyandıran gazeteci Kaşıkçı'nın öldürülmesi de Avrupa Konseyi Gazetecilerin Korunması Platformu'nca "kasten öldürmede cezasızlık" başlığı altında yayınlanan alarmlardan biridir. Cemal Kaşıkçı, veliyaht prens Muhammed bin Salman yönetimindeki Suudi Arabistan hükümetine karşı tanınmış bir muhaliftir. 02.10.2018 tarihinde İstanbul'daki Suudi Arabistan Başkonsolosluğu'na girdikten sonra kendisinden haber alınamamıştır.¹⁵ Olaydan sonra Türk makamlar, Kaşıkçı'nın

¹³ Daha fazla bilgi için bkz. <https://fom.coe.int/en/alerte/detail/107636504;globalSearch=false>

¹⁴ Cumhuriyet Gazetesi, "Uğur Mumcu neden öldürüldü? Sedat Peker'den flaş iddia", 23.05.2021, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ugur-mumcu-neden-olduruldu-sedat-pekerden-flas-iddia-1838486>

¹⁵ BBC, "Kaşıkçı cinayetini dünyaya duyuran Türkiye, davayı Suudi Arabistan'a devretme noktasına nasıl geldi?", 07.04.2022, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-61021439>

Başkonsolosluk'ta öldürüldüğünü, bedeninin parçalara ayrılarak binadan çıkarıldığını açıklamıştır. Türk makamlara göre olayın failleri akabinde ülkeden çıkmıştır. Suudi uyruklu sanıklar, 07.04.2022 tarihine kadar yokluklarında yargılanmıştır. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 2020/120 Esas sayılı dosyanın Suudi Arabistan'a gönderilmesine karar vermiştir. Bu karara karşı Kaşıkçı'nın yakınları, yargılamanın Suudi Arabistan'da devam etmesi kararına karşı idari dava açmışsa da söz konusu dava, Ankara 15. İdare Mahkemesi'nce reddedilmiştir.¹⁶

25. Son olarak, Rohat Aktaş'ın ölümü de devletin etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmesi noktasında ciddi endişelere sebep olmuştur. 2015 ve 2016 yılları arasında, PKK/YPG örgütlerinin terör saldırıları nedeniyle Türk askeri kuvvetleri Cizre'de müdahalede bulunmuştur. Cizre, Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan ve nüfusunun çoğunluğu Kürt olan bir ilçe olup o dönemde ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Aktaş, Kürtçe yayın yapan Azadiya Welat gazetesinin yazı işleri müdürü olarak çalışırken 22.01.2016'da kolundan vurulmuştur. Olayın ardından gazete ile iletişimde olmasına karşın 04.02.2016 tarihinden itibaren kendisinden haber alınamamıştır.¹⁷ İleri bir tarihte Cizre'den çıkarılan cenazeler arasında bedeni bulunmuştur. Cizre'de hayatını kaybeden diğer kişiler hakkında yürütülen diğer soruşturmalar gibi, Aktaş'ın ölümüne ilişkin yürütülen soruşturma hakkında savcılık makamınca kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir.¹⁸
26. Avrupa Konseyi veri tabanında yer alan örnekler dışında, gazetecilere yönelik diğer birkaç örnek de İFÖD tarafından sunulacaktır. 10.05.2019 tarihinde Yeniçağ gazetesinde çalışan muhalif gazeteci Yavuz Selim Demirağ, gerçekleştirdiği program sonrası evine girmek üzereyken arkasından gelen yaklaşık 5-6 kişilik grubun sopalı saldırısına uğramıştır.¹⁹ Saldırı, muhalefet partilerinin tepkisini toplamıştır. İYİ Parti lideri Meral Akşener Twitter üzerinden saldırıyı kınamış ve *"Yeniçağ Gazetesi yazarı değerli kardeşim Yavuz Selim Demirağ'a yapılan alçak saldırıyı kınıyorum. Kendisine acil şifalar diliyorum. Bu yapılan alçak saldırı basın özgürlüğüne ve fikir hürriyetimize yapılmıştır. Bunlar bizi yıldırılmaz, yıldıramayacak!"* paylaşımını yapmıştır. 02.07.2019 tarihli röportajda Demirağ, bu saldırıdan önce altı defa tehdide maruz kaldığını belirtmiştir. Saldırı hakkında yürütülen dava, gecikmeli olarak 22.09.2022 tarihinde Ankara 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlanmıştır.²⁰
27. Başka bir olay ise gazeteci Orhan Uğuroğlu'nun 15.01.2021 tarihinde saldırıya uğramasıdır. Saldırının olduğu gün Uğuroğlu'nun hayat pahalılığı ile ilişkili olarak

¹⁶ Bianet, "Cemal Kaşıkçı İtirazına Mahkemeden Adalet Bakanlığı Reddi", 20.04.2022, <https://m.bianet.org/bianet/hukuk/260752-cemal-kasikci-itirazina-mahkemeden-adalet-bakanligi-reddi>

¹⁷ Committee to Protect Journalists, "CPJ concerned for safety of injured journalist trapped in Turkish city", 04.02.2016, at <https://cpj.org/2016/02/cpj-concerned-for-safety-of-injured-journalist-tra/>

¹⁸ Gazete Duvar, "HDP Şırnak vekilleri Yasaklarda Ölenler için Araştırma Komisyonu İstedi", 13.12.2018, <https://www.gazeteduvar.com.tr/politika/2018/12/13/hdp-sirnak-vekilleri-yasaklarda-olenler-icin-arastirma-komisyonu-istedi>

¹⁹ Evrensel, "Yeniçağ Yazarı Yavuz Selim Demirağ sokak ortasında saldırıya uğradı", 10.05.2019, <https://www.evrensel.net/haber/379163/yenicag-yazari-yavuz-selim-demirag-sokak-ortasinda-saldiriya-ugradi>

²⁰ Yavuz Selim Demirağ, "Katil Adaylarımla Yüzleşmek için Nihayet bir Mahkeme bulduk!", Yeniçağ, 22.09.2022, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/katil-adaylarimla-yuzlesmek-icin-nihayet-bir-mahkeme-bulduk-580557h.htm>

hükümeti eleştirdiği bir yazısı, Yeniçağ gazetesinde yayınlanmıştır.²¹ Uğuroğlu ifadesinde, saldırganların kendisine "MHP'den geliyoruz. MHP'yi eleştirme. Ülkücüler bunun hesabını sorar" dediğini belirtmiştir.²² Bu olayın ardından Uğuroğlu tehditler almaya devam ettiğini söylemiştir.²³

28. 08.03.2021 tarihinde ünlü gazeteci Levent Gültekin İstanbul'un merkezi bir semtinde 25 kişinin saldırısına uğramıştır. Gültekin, sosyal medya platformlarında "*Türkeş milliyetçilik hastalığını, ırkçılık hastalığını bu ülkenin milyonlarca evladının zihnine bolca dökmüş, sırf o milliyetçilik biz bu ülkeyi herkesten daha fazla seviyoruz tuhaflığıyla milyonlarca gencin hayatını karartmıştır, şu anda biliyorum ki onlar da benim gibi büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor*" açıklamasında bulunduğu için saldırıya uğramış ve tehditler almıştır.²⁴ Gültekin'in şikâyeti üzerine dava, Bakırköy 47. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlanmıştır. 23.03.2022 tarihinde saldırganlardan ikisi hakkında, kasten yaralama suçundan 11 ay 20 gün hapis cezasına hükmedilmiştir. Mahkeme, hapis cezalarını ertelemiş ve bu cezalar infaz edilmemiştir.²⁵
29. İFÖD, gazetecilere saldırı olaylarının yalnızca 2016 ile 2021 yılları arasında gerçekleşen örneklerle sınırlı olmadığını vurgulamayı gerekli görmektedir. 12.08.2022 tarihinde "Sokak Kedisi" isimli YouTube kanalında sokak röportajlarını yayınlayan Ebru Uzun Oruç, Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli hakkında vatandaşların görüşlerini sorduğu bir video yayınlamıştır.²⁶ Bu videonun yayınlanmasının ardından Oruç, tehditler aldığını belirttiği bir paylaşım yapmıştır.²⁷ Milliyetçi Hareket Partisi'nin üst düzey yetkililerinden Nevzat Ünlütürk de video hakkında yorum yapan kişilerden biridir. Ünlütürk, Twitter hesabından "*İşaret küpesi yok! Sahibi belli değil muhtemelen kısırlaştırılmamış... Bu sokak kedisi kısırlaştırılmalı!*" paylaşımı yapmıştır. Bu paylaşımından bir gün sonra Oruç, silahlı iki kişinin saldırısına uğramıştır.²⁸ Saldırının ardından soruşturma başlatılmış, ifadesi alınan iki kişi daha sonra serbest bırakılmıştır.²⁹
30. 12.08.2022 tarihinde Karaman ilinde bir başka olay yaşanmıştır. Son yerel seçimlerde Milliyetçi Hareket Partisi, Karaman ilinde birinci parti olarak seçilmiştir. İddialara

²¹ Orhan Uğuroğlu, "AKP'nin utanç tablosu: Bebek mamasına kilit", Yeniçağ Newspaper, 15.01.2021, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/akpnin-utanc-tablosu-bebek-mamasina-kilit-407305h.htm>

²² Gazete Duvar, "Ankara'da bir günde ikinci saldırı: Yeniçağ temsilcisi Orhan Uğuroğlu darbedildi" 15.01.2021, <https://www.gazeteduvar.com.tr/ankarada-bir-gunde-ikinci-saldiri-yenicag-temsilcisi-orhan-ugurogludarbedildi-haber-1510378>

²³Orhan Uğuroğlu, "Saldırıların müsebbibi Bahçeli'nin ilanıdır!", 22.01.2022, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/saldirilarin-musebbibi-bahcelinin-ilanidir-407368h.htm>

²⁴ OdaTV, "Yine gazeteciye saldırı yine şüpheli MHP", 08.03.2022, <https://www.odatv4.com/siyaset/levent-gultekine-saldiri-08032153-203361>

²⁵ Independent Türkçe, "Gazeteci Levent Gültekin'e saldıran iki sanığa ceza indirimi ile 11 ay 20'er gün hapis cezası", 23.03.2022, <https://www.indyurk.com/node/488411/medya/gazeteci-levent-g%C3%BCltekinesald%C4%B1Iran-iki-san%C4%B1%C4%9Fa-ceza-indirimi-ile-11-ay-20%C5%9Ferg%C3%BCn>

²⁶ Röportaj için bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=vDBbvdpFMEY&feature=youtu.be>

²⁷ Sol, "Sokak Kedisi kanalının muhabiri ve eşine saldıranlar serbest", 15.08.2022, <https://haber.sol.org.tr/haber/sokak-kedisi-kanalinin-muhabiri-ve-esine-saldiranlar-serbest-345292>

²⁸ International Journalists, "MHP hedef gösterdi, 'Sokak Kedisi' Youtube kanalı ekibi saldırıya uğradı" 13.08.2022, <https://internationaljournalists.org/tr/mhp-hedef-gosterdi-sokak-kedisi-youtube-kanali-ekibi-saldiriya-ugradi/>

²⁹ Daha fazla bilgi için bkz. <https://fom.coe.int/en/alerte/detail/107637919:globalSearch=false>

göre, belediyeye ait inşaat makineleri, ruhsatsız bir inşaatta çalıştırılmıştır. “Karaman’ın Sesi” isimli yerel gazete, bu iddiaları haberleştirmiş ve inşaat makinelerinin görüntülerini yayınlamıştır. Bu haber nedeniyle; DEVA Partisi Karaman İl Başkanı Mustafa Burak Demirer, Karaman’ın Sesi sitesi sahibi Hüseyin Ölger ve bağımsız milletvekili aday Mustafa Köpüklü çay bahçesinde oturdukları sırada, aralarında MHP Karaman Merkez İlçe Başkanı Muhammet Mustafa Gözel’in de bulunduğu 10 kişilik bir grubun saldırısına uğramıştır.³⁰

31. Türkiyeli gazeteciler yurtdışında mesleklerini devam ettirdikleri durumlarda dahi benzer taciz ve yıldırma eylemleri devam etmektedir. 07.07.2021 tarihinde gazeteci Erk Acarer, yolsuzluk ve uyuşturucu ticareti iddialarına konu olan bir iş adamı hakkında yazdığı bir haber nedeniyle Berlin’deki evinde saldırıya uğramıştır.³¹ Saldırının ardından Acarer, sağlık durumuna ve olayın detaylarına ilişkin Twitter hesabından açıklamalarda bulunmuştur. Acarer, saldırganların kendisini "Milletin ailesiyle, değerleriyle ilgili yazmayı bırak, daha kötüsünü yaparız" ifadeleriyle tehdit ettiğini belirtmiştir.³² Acarer’e karşı 20.07.2021 tarihinde yeni bir saldırıda bulunulmuştur.
 32. Yakın tarihli başka bir örnek de 19.03.2022 tarihinde gazeteci Ahmet Dönmez’in saldırıya uğramasıdır. Saldırı, Dönmez’in YouTube kanalında İç İşleri Bakanı ile ilişkisi olduğu iddia edilen mafya ağı hakkında yaptığı yayının ardından yaşanmıştır.³³ Yayının ardından, 19.02.2022 tarihinde, Ahmet Dönmez önce WhatsApp üzerinden bir tehdit mesajı almış, bu mesajdan yaklaşık bir ay sonra da sokak ortasında iki kişinin saldırısına uğramıştır.³⁴
 33. Avrupa Konseyi veri tabanında yer alan veriler ve İFÖD tarafından sunulan güncel örnekler ışığında, Hükümet tarafından sunulan Eylem Planı’nın, *Dink/Türkiye* kararında işaret edildiği üzere gazetecilerin güvenli ve özgür şekilde mesleklerini icra etmelerini sağlamak konusundaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini göstermektedir.
- Sonuç ve Öneriler**
34. İFÖD, Mahkeme tarafından *Dink/Türkiye* kararında tespit edilen sorunların halen çözülmemiş olduğu kanaatindedir. Gazetecilerin öldürülmesinde cezasızlık halen ciddi bir sorun olarak devam etmekte, gazetecilerin vücut bütünlüğü ve güvenliklerine yönelik saldırılar ve taciz ile yıldırma eylemleri halen görülmektedir.
 35. Türk makamları, Mahkeme ve Komite tarafından tespit edildiği üzere, gazetecilerin mesleki faaliyetlerinin korunması için yasal koruma mekanizmalarının bulunmamasından kaynaklanan yapısal sorunları görmezden gelmektedir.
 36. İFÖD, Hükümet’in bildiriminde bahsedilen “Koruma Hizmetleri Yönetmeliği” ve “Koruma Hizmetleri Yönergesi”nin kamuya açık olmadığını hatırlatır. Bu kapsamda

³⁰ Sözcü, “MHP’li grup, DEVA Partisi Karaman İl Başkanı’na saldırdı”, 12.08.2022, <https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/mhpli-grup-deva-partisi-karaman-il-baskanina-saldirdi-7303812/>

³¹ Erk Acarer, “FETÖ borsasından’ uyuşturucuya neden bütün yollar İzmir’e çıkıyor?”, Birgün, 03.07.2021, <https://www.birgun.net/haber/feto-borsasindan-uyusturucuya-neden-butun-yollar-izmir-e-cikiyor-350461>

³² Birgün, “BirGün yazarı gazeteci Erk Acarer’e saldırı”, 07.07.2021, <https://www.birgun.net/haber/birgunyazari-gazeteci-erk-acarer-e-saldiri-351001>

³³ YouTube yayını için bkz. “Soylu’nun mafyası Ayhan Bora Kaplan’ın yükseliş hikayesi” 16.02.2022, <https://www.youtube.com/watch?v=z66fisxgDoU>

³⁴ T24, “Kafanı kestiririm senin diye tehdit edilmisti: Gazeteci Ahmet Dönmez İsveç’te saldırıya uğradı”, 19.03.2022, <https://t24.com.tr/haber/kafani-kestiririm-senin-diye-tehdit-edilmisti-gazeteci-ahmet-donmez-isvec-te-saldiriyaugradi.1021932>

- Hükümet, gazetecilerin korunması konusundaki hukuki mekanizmaları içeren söz konusu mevzuatı Bakanlar Komitesi'ne sunmaya davet edilmelidir.
37. Bunun yanında İFÖD, “Koruma Hizmetleri Yönetmeliği” ve “Koruma Hizmetleri Yönergesi”nin uygulanmasına ve İç İşleri Bakanlığı Merkez Koruma Komisyonu'nun işleyişine ilişkin detaylı bilgilerin Komite ile paylaşılması için Hükümet'e çağrıda bulunulmasını tavsiye eder.
38. Avrupa Konseyi'nin “Gazeteciler ve diğer medya aktörleri nasıl korunmalıdır?”³⁵ rehberinde yer alan bulgular ve tavsiyeler hatırlatılarak,
- Hükümet, Avrupa Konseyi Platformu ile işbirliği içinde gazetecilerin korunması için koruyucu önlemleri almaya davet edilmelidir.
 - Türkiye'de cezazırlığın kabul edilemeyecek derecede yüksek olduğu ve gazetecilere yönelik saldırıların aydınlatılmadığı akılda tutularak Hükümet'e etkili soruşturma yürütmek konusunda çağrı yapılması gerekmektedir.
 - Hükümet'e, Avrupa Konseyi Gazetecilerin Korunması Platformu'nda yayınlanan alarmlar ile ilgili, fakat bunlarla sınırlı olmayacak şekilde, takip mekanizmaları oluşturma konusunda tavsiyede bulunulmalıdır.
39. İFÖD ayrıca Komite'nin, ceza hukuku yaptırımlarının gazetecilere yönelik saldırı ve tacizler konusunda caydırıcılığını ortaya koyan yargı kararlarına ilişkin örneklerin Hükümet'ten istemesini tavsiye eder.
40. İFÖD, gazetecilere yönelik saldırı ve tacizlere karşı gerekli yasal koruma mekanizmalarının kabul edilmesi yönünde hiçbir gelişme kaydedilmediğini gözlemlemektedir.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ
Osmanağa Mah. Hasırcıbaşı Cad.
No:24/4 Kadıköy/İSTANBUL
Kadıköy V.D. 4700644051
Kütük No: 34-235/076

İfade Özgürlüğü Derneği – İFÖD (Turkey)
Web: <https://ifade.org.tr> Twitter: @ifadeorgtr

İfade Özgürlüğü Derneği (İFÖD) has been set up formally in August 2017 to protect and foster the right to freedom of opinion and expression. The Association envisions a society in which everyone enjoys freedom of opinion and expression and the right to access and disseminate information and knowledge.

³⁵ DGI(2020)11.